

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »For et nyt europæisk socialt handlingsprogram«

(2009/C 27/22)

Den 25. oktober 2007 modtog Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg en anmodning om udtalelse fra det kommende franske formandskab om:

For et nyt europæisk socialt handlingsprogram.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Beskæftigelse, Sociale og Arbejdsmarkedsmæssige Spørgsmål og Borgerrettigheder, som udpegede Jan Olsson til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 10. juni 2008.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 446. plenarforsamling den 9.-10. juli 2008, mødet den 9. juli, følgende udtalelse med 133 stemmer for, 2 imod og 4 hverken for eller imod:

På tidspunktet for vedtagelsen af denne udtalelse mangler der i lyset af folkeafstemningen om Lissabontraktaten den 12. juni stadig en afklaring om traktatens status og fremtid. I udtalelsen henvises der i stort omfang til Lissabontraktaten og dens socialpolitiske dimension og muligheder. Udvalget mener, at der stadig er behov for et ambitiøst og inddragende europæisk socialt handlingsprogram, og at dette behov endda er endnu større nu.

1. Konklusioner og henstillinger

1.1 Der er behov for et nyt europæisk socialt handlingsprogram, således at den sociale udvikling i EU kan holde trit med den økonomiske og markedsmæssige udvikling. Det vil også være hensigtsmæssigt set i lyset af den nye Lissabontraktat, der skaber nye muligheder, ansvarsområder og mål, at puste nyt liv i et mere inddragende og dynamisk socialt Europa. Det nye europæiske sociale handlingsprogram bør via praktiske og konkrete foranstaltninger fremme EU's socialpolitiske mål og ambitioner i en lang periode efter 2010 og være en omfattende politisk køreplan for handling.

1.2 Den sociale dialog er fortsat et vigtigt område, der bør styrkes. Programmet bør genetablere kontakten med borgerne og det organiserede civilsamfund og åbne op for, at bundstyrede, inddragende procedurer, herunder dialogen med borgerne, kan indgå i et samspil med EU-initiativer.

1.3 Programmet bør være specifikt rettet mod følgende politikområder: livskvalitet, grundlæggende sociale rettigheder, inddragelse af borgerne, social solidaritet, beskæftigelse af høj kvalitet, samfundsmæssig iværksætterånd, håndtering af forandringer, fremme af grundlæggende sociale standarder i EU's eksterne forbindelser, navnlig i handelen. Alle tilgængelige instrumenter og værktøjer bør tages i brug. Fællesskabsmetoden bør fortsat anvendes, men skal suppleres med andre »nye metoder«. Finansielle ressourcer i det eksisterende budget kan omforderes til støtte for programmet. Budgetreformen efter 2013 bør sætte fokus på social samhørighed.

2. Indledning — baggrund

2.1 Det kommende franske EU-formandskab har forelagt idéen om et europæisk socialt handlingsprogram for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg.

2.2 Anmodningen om udtalelse fra det kommende franske formandskab kan betragtes som en opfølgning på udvalgets tidligere udtalelse om »Status over dagens europæiske samfund«, hvori følgende forslag blev fremsat: »som grundlag for en ny konsensus om de sociale udfordringer i Europa bør der udarbejdes et« socialt handlingsprogram», der tager hensyn til både økonomiske forhold og forventninger på det sociale område⁽¹⁾.

2.3 I ovennævnte udtalelse henvistes til *det europæiske sociale handlingsprogram* fra 1989, der udgjorde en integrerende del af det, der kan identificeres som *den europæiske sociale model*. Udtalelsen viste også, hvordan det stod til med den *sociale dimension* på det indre marked. Der var tale om et treårigt handlingsprogram — »central støtte til Kommissionens initiativer på det sociale område« — med 45 klare foranstaltninger, der blev betragtet som »absolut nødvendige for på fællesskabsniveau at kunne konkretisere principperne i fællesskabspagten om arbejdstagernes grundlæggende arbejdsmarkedsmæssige og sociale rettigheder«⁽²⁾. Foranstaltningerne var både af lovgivningsmæssig og ikke-lovgivningsmæssig art og omfattede fællesskabsaktiviteter på næsten alle sociale områder med det formål at opfylde traktatens mål om »forbedring af leve- og arbejdsvilkårene«.

2.4 Det europæiske sociale regelværk, der blev opnået med det sociale handlingsprogram fra 1989, er ikke fulgt med de nuværende økonomiske og sociale udfordringer, der er forbundet med globalisering, klimaændringer og demografisk udvikling. Disse udfordringer er blevet endnu vigtigere som følge af den økonomiske afmatning, urolighederne på finansmarkederne og den truende fødevarerkrise. Nogle grupper og borgere finder også, at den europæiske social- og arbejdsmarkedspolitik befinder sig i et dødvande i forhold til de politikker, der relaterer sig til det indre marked.

⁽¹⁾ EØSU's udtalelse af 18.1.2007 om »Status over dagens europæiske samfund«, ordfører: Jan Olsson (EUT C 93 af 27.4.2007), pkt. 5.8.

⁽²⁾ Fra chartret til programmet »Et socialt Europa« 1/90, s. 28.

2.5 Statusopgørelsen viste, at et velstående og foranderligt europæisk samfund giver flere muligheder, men at der samtidig opstår nye sociale risici. I statusopgørelsen blev der sat fokus på problemer som f.eks. indkomstforskelle og lige muligheder, et foranderligt arbejdsmarked, ligestilling og lønforskelle, børnefattigdom og social udstødelse, »generationskløften«, ændrede familiemønstre og adgang til bolig og børnepasning, handicappedes situation, migration og integration.

3. Nye rammer for et europæisk socialt handlingsprogram

3.1 Politikerne bliver stadig mere bevidste om, at det er nødvendigt at udstikke nye politiske retningslinjer for at kunne løfte udfordringerne i forbindelse med den europæiske samfundsmodel. De europæiske borgere har deres øjne rettet mod nye socialpolitiske tiltag, der nødvendigvis bør være socialt progressive og økonomisk bæredygtige.

3.2 Lissabonreformtraktaten skaber nye muligheder for at gennemføre et europæisk socialt handlingsprogram, eftersom den giver EU følgende nye sociale mål ⁽³⁾: fuld beskæftigelse og sociale fremskridt, bekæmpelse af udstødelse og forskelsbehandling, fremme af social retfærdighed og beskyttelse, ligestilling mellem mænd og kvinder, solidaritet mellem generationerne og beskyttelse af børns rettigheder.

3.3 Reformtraktaten styrker EU's beføjelser til at nå disse sociale mål.

3.4 Mulighederne for et mere socialt Europa nævnes bl.a. i chartret om grundlæggende rettigheder, den obligatoriske bestemmelse om den »tværgående sociale klausul« og protokollen om forsyningspligtigheder. Traktaten giver ligeledes mulighed for »forstærket samarbejde«, som medlemsstaterne kan fremme og anvende på det sociale område ⁽⁴⁾.

3.5 Traktaten bekræfter, at arbejdsmarkedsparterne kan medvirke til at skabe et økonomisk og socialt fremgangsrigt Europa. I kraft af bestemmelserne om deltagelsesdemokrati giver traktaten ligeledes nye muligheder og instrumenter — f.eks. »borgerinitiativet« — når det drejer sig om at inddrage borgerne og deres organisationer i opbygningen af et mere socialt Europa. EØSU bør i den forbindelse spille en aktiv rolle.

3.6 EØSU henviser endvidere til den erklæring ⁽⁵⁾, som blev fremlagt af ni regeringer for at gøre opmærksom på behovet for en styrket europæisk social model, eftersom den har ført til sociale fremskridt og kan imødekomme de nuværende udfordringer. I erklæringen understreges det, at EU-institutionerne har ansvaret for at puste nyt liv i det sociale Europa og anvende alle de instrumenter, som de har til rådighed, til at sætte fokus på den sociale dialog. »EU-27 kan ikke kun være et frihandelsområde, men bør sikre den nødvendige balance mellem økonomisk frihed og sociale rettigheder, for at det indre marked også kan reguleres på socialt niveau«. EU bør i sine eksterne politikker

fremme de værdier, der er knyttet til den europæiske sociale model, med det formål at sikre fair globalisering og værdig beskæftigelse for alle.

3.7 Der er kort sagt behov for et nyt europæisk socialt handlingsprogram, således at den sociale udvikling i EU kan følge med den økonomiske og markedsmæssige udvikling, og være med til at bekræfte Lissabonstrategien og fremme dens sociale, økonomiske og miljømæssige aspekter samt gøre fælles fremskridt på disse fronter. Det er også hensigtsmæssigt — set i lyset af den nye Lissabontraktat — at puste nyt liv i et mere inddragende og dynamisk socialt Europa, der opfylder borgernes behov og forventninger. Det europæiske sociale handlingsprogram bør derfor integreres fuldt ud i en post-Lissabonstrategi, der er baseret på *beskæftigelse, vækst, social samhørighed og bæredygtighed*, og som tillægger den sociale dimension samme betydning som den økonomiske dimension.

4. Principper og elementer i et nyt europæisk socialt handlingsprogram

4.1 Det nye europæiske sociale handlingsprogram bør være forankret i Den Europæiske Unions værdier og mål som fastsat i Lissabontraktaten. Programmet bør være en referenceramme for et demokratisk, solidarisk, bæredygtigt, socialt rummeligt og konkurrencedygtigt *velfærdsområde for alle EU's borgere*. Det bør være baseret på en bredere fordeling af chancer i livet og må ikke lade nogen i stikken, samtidig med at det bør være et vigtigt instrument til sikring af borgernes rettigheder som nævnt i »Chartret om grundlæggende rettigheder«. Det europæiske sociale handlingsprogram bør være baseret på et positivt samarbejde mellem medlemsstaterne og ikke være et spørgsmål om hurtigst muligt at nå frem til den laveste fællesnævner, når det gælder sociale rettigheder, social beskyttelse og arbejdsvilkår. EU vil på den måde vise sine ambitioner, når det gælder menneskerettigheder, og således stå som garant for dem på det højst mulige niveau.

4.2 Det europæiske sociale handlingsprogram understøtter en vision for en europæisk samfundsmodel, der både omfatter idéen om en social markedsøkonomi og den europæiske sociale model. Programmet imødekommer borgernes behov og ønsker og inddrager dem ved at give dem rettigheder og ansvar. Det fremmer samtidig deltagelsesdemokratiet og identificerer og mobiliserer de forskellige aktører inden for rammerne af en styrket social dialog og en effektiv civil dialog. Det nye europæiske sociale handlingsprogram bør fremme en ny og kreativ tilgang til håndtering af nye udfordringer og risici.

4.3 Det nye program bør bygge på langsigtede sociale og samfundsmæssige perspektiver og være indrettet efter nye forventninger og realiteter. Dette langsigtede bæredygtighedsperspektiv bør sætte fokus på foranstaltninger for børn og unge.

⁽³⁾ Artikel 2.

⁽⁴⁾ Afsnit IV, artikel 10.

⁽⁵⁾ Enhancing Social Europe (»Nyt skub i det sociale Europa«) fremlagt af beskæftigelsesministrene fra Belgien, Bulgarien, Grækenland, Spanien, Frankrig, Italien, Cypern, Luxembourg og Ungarn:
<http://www.obreal.unibo.it/File.aspx?ldFile=816>.

4.4 Programmet skal således sikre, at EU's socialpolitiske mål, forslag og ambitioner opdateres og videreføres i en lang periode efter 2010. Programmet bør være en omfattende politisk køreplan for handling på alle niveauer, for at der kan pustes nyt liv i et socialt Europa, der understøttes af »sociale dagsordener«⁽⁶⁾, der regelmæssigt opdateres på basis af fælles værdier.

4.5 Den europæiske sociale handlingsplan går hånd i hånd med en dynamisk europæisk social model⁽⁷⁾. Modellens styrke skyldes først og fremmest, at den giver mulighed for at bygge videre på de fælles værdier, der er knyttet til en række forskellige situationer, og i fællesskab med de berørte aktører at udvikle instrumenter, procedurer og foranstaltninger, der giver mulighed for reel konvergens, hvad angår fremskridt. EU's finansieringsmuligheder spiller en afgørende rolle, når det drejer sig om at sikre en ensartet udvikling og give strukturelt tilbagestående lande mulighed for at nå op på siden af andre lande.

4.6 Programmet anerkender, at økonomisk udvikling og sociale fremskridt understøtter hinanden og er indbyrdes afhængige. Ved at kombinere økonomisk konkurrenceevne med social retfærdighed og solidaritet vil man bedst kunne øge de europæiske borgeres velfærd. Programmet kunne under visse garantier for de tilgodesete omfatte både private og offentlige initiativer — også med henblik på at tilvejebringe bæredygtige finansielle ressourcer til social velfærd for alle. Med programmet bør der således også skabes nye rammer, der kan sikre, at forsyningspligtigheder er universelle, tilgængelige og af høj kvalitet.

4.7 Det nye sociale europæiske handlingsprogram bør støtte socialt ansvarlige virksomheder, fair konkurrence og ensartede spilleregler, for at det indre marked kan fungere bedst muligt og ikke undermineres af »social dumping«. I denne sammenhæng bør programmet også sætte særlig fokus på kvalitetsjob i fremtiden og det tilknyttede nødvendige vidensfund.

4.8 Hvis der gøres en indsats for at fremme iværksætterånd i bred forstand, sådan som den defineres af Kommissionen⁽⁸⁾, vil man opnå bedre økonomiske og sociale resultater⁽⁹⁾. Mangfoldigheden i virksomhederne bør bevares og fremmes, for at der kan drages fordel af de særlige karakteristika, som gælder for små og mellemstore virksomheder og virksomheder inden for den sociale økonomi samt deres bidrag til den sociale dimension. Der bør indføres en europæisk statut for foreninger, fonde, gensidige selskaber og mindre virksomheder, således at alle økonomiske aktører sikres lige konkurrencevilkår.

⁽⁶⁾ Fornyet social dagsorden blev vedtaget af Kommissionen den 2. juli 2008 (KOM(2008) 412 endelig).

⁽⁷⁾ EØSU's udtalelse af 6.7.2006 om »Den europæiske social model«, ordfører: Ernst Erik Ehnmark (EUT C 309 af 16.12.2006).

⁽⁸⁾ Kommissionens definition: »Iværksætterånd er evnen til at føre idéer ud i livet. Det kræver kreativitet, innovation og risikotagning og evne til at planlægge og forvalte projekter for at nå bestemte mål. Iværksætterånd er et aktiv for individet i dagligdagen i hjemmet og samfundet, hjælper arbejdstagerne med at være bevidste om deres arbejdes funktion og ruste dem til at udnytte muligheder og er grundlaget for de mere specifikke færdigheder og den mere specifikke viden, som iværksættere har brug for for at starte en samfundsmæssig eller erhvervs-mæssig aktivitet«, jf. EØSU's udtalelse af 25.10.2007 om »Iværksættertankegang og Lissabon-dagsordenen«, pkt. 2.2. Ordfører: Madi Sharma. Medordfører: Jan Olsson (EUT C 44 af 16.2.2008).

⁽⁹⁾ Se ovennævnte udtalelse.

4.9 Et europæisk socialt handlingsprogram bør være baseret på en omfattende og sammenhængende strategi, og der bør i den forbindelse også ses nærmere på muligheden for at integrere den sociale politik i andre politikområder. Programmet bør indgå naturligt i den makroøkonomiske politik, skatte- og konkurrencepolitikkerne, strategien for bæredygtig udvikling, industripolitikken, territorial samhørighed og EU's eksterne dimension.

4.10 Et nyt europæisk socialt handlingsprogram vil i høj grad forbedre den nye sociale vision (»chancer i livet«) for det 21. århundrede, der for nylig blev fremlagt af Kommissionen⁽¹⁰⁾. Kommissionen foreslår en ramme for EU's politikker og understreger, at dagsordenen for »muligheder, adgang og solidaritet« kræver langsigtede investeringer i social og menneskelig kapital. Sådanne investeringer vil give bedre økonomiske resultater og er også berettigede set fra et bæredygtighedsperspektiv. EØSU støtter på det kraftigste denne idé og mener, at der bør findes nye måder at finansiere den menneskelige og sociale kapital på i både EU og medlemsstaterne. Der bør tages højde for dette i EU-budgettet. Man kunne også undersøge muligheden for at oprette en europæisk lånefacilitet til udbygning af den sociale infrastruktur.

4.11 Det europæiske sociale handlingsprogram bør ligeledes bidrage til opfyldelsen af målet om en mere retfærdig og afbalanceret globalisering ved i EU's eksterne forbindelser at fremme de principper og værdier, som den sociale model bygger på. EU bør indgå i partnerskaber med tredjelande og samtidig øge den tekniske og finansielle støtte med det formål at fremme den sociale og civile dialog samt beskæftigelses- og velfærdspolitikkerne. I handelsrelationerne bør der tages hensyn til grundlæggende menneskelige og sociale rettigheder — f.eks. de rettigheder, der er fastlagt i ILO's principper og normer⁽¹¹⁾.

5. Styring på flere niveauer

5.1 EU-institutionerne bør påtage sig deres ledende rolle og leve op til det ansvar, som de i henhold til traktaten har for at opnå sociale fremskridt. Det er derfor hensigtsmæssigt med et nyt europæisk socialt handlingsprogram. Alle de instrumenter og foranstaltninger, som traktaten⁽¹²⁾ i den forbindelse giver mulighed for at anvende, bør anvendes, hvor det er praktisk og effektivt, og under hensyntagen til nærheds- og proportionalitetsprincippet.

5.2 Det europæiske sociale handlingsprogram fra 1989 har hånd i hånd med projektet for det indre marked fra 1992 vist værdien af »fællesskabsmetoden«. Eftersom metoden stadig anvendes til de løbende undersøgelser af det indre marked, finder EØSU, at det også bør gælde den revitaliserede sociale dimension. Der er således basis for lovgivningsmæssige foranstaltninger i EU-27.

⁽¹⁰⁾ Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — »Muligheder, adgang og solidaritet: en ny social vision for det 21. århundredes Europa«, KOM(2007) 726 endelig.

⁽¹¹⁾ EØSU's udtalelse af 22.4.2008 om »Forhandlinger af nye handelsaftaler: EØSU's holdning«. Ordfører: Peel; medordfører: Pichenot, EUT C 211 af 19.8.2008, s. 82.

⁽¹²⁾ Navnlig Lissabontraktatens artikel 136.

5.3 Samtidig kan en omfattende inddragelse af forskellige arbejdsmarkedsparter og andre civilsamfundsorganisationer på forskellige niveauer medvirke til at skabe en større følelse af »ejerskab«. Alle berørte parter bør inddrages, for at det europæiske sociale handlingsprogram kan fremstå som relevant, konkret og praktisk samt imødekommende over for borgerne. En proaktiv og bundstyret tilgang som beskrevet nedenfor bør på denne måde kunne indgå i et samspil med EU's forskellige initiativer.

5.4 Det er nødvendigt at indkredse borgernes behov, bekymringer og ønsker. Kommissionens initiativ til at gøre status over de sociale forhold kan tjene som model og iværksættes på permanent vis — og således også på lokalt niveau. Det repræsentative organiserede civilsamfund spiller en vigtig rolle, når det drejer sig om at kanalisere borgernes krav til det passende niveau, herunder EU. Det organiserede civilsamfund bør automatisk inddrages i de statusopgørelser og konsultationer, der iværksættes af Kommissionen. EØSU vil i den forbindelse udfylde sin rolle som mellemlid.

5.5 EØSU understreger i den forbindelse, at det er vigtigt at føre en permanent debat på alle niveauer for at kunne løfte fremtidige udfordringer og træffe strategiske valg på det socialpolitiske område. Formålet med debatten bør være at bidrage til en ny gradvis konsensus om den europæiske socialpolitik på basis af et fælles engagement hos de involverede.

5.6 Den tværsektorale, sektorale og tværnationale sociale dialog er stadig et af de vigtigste områder i den sociale model både på medlemsstats- og EU-niveau. Arbejdsgivere og fagforeninger spiller en vigtig rolle for bestræbelserne på at klare de sociale udfordringer, eftersom de er stærke drivkræfter i opnåelsen af økonomiske og sociale fremskridt. Fælles analyse-rapporter og de prioriteter, som arbejdsmarkedets parter i Europa har opstillet, vil være afgørende elementer i rammerne for egnede foranstaltninger på både europæisk og nationalt niveau ⁽¹³⁾.

5.7 Den civile dialog — der bør holdes klart adskilt fra den sociale dialog — vil fremover være et andet vigtigt område. Der ligger en virkelig udfordring i at inddrage borgerne og deres organisationer på alle niveauer i arbejdet med at bygge et socialt Europa.

5.8 Økonomiske og sociale råd og lignende organers position bør være sådan, at de kan opfordres til sammen med deres regeringer at deltage i alle faser af arbejdet med at udforme og gennemføre det europæiske sociale handlingsprogram.

⁽¹³⁾ F.eks. den fælles analyserapport »Det europæiske arbejdsmarkeds vigtigste udfordringer her og nu« offentliggjort af BusinessEurope, CCEP og EFS i oktober 2007.

5.9 Eksisterende partnerskaber og dialoger på det socialpolitiske område bør styrkes i praksis. Positive erfaringer og partnerskabsmodeller fra medlemsstaterne og EU's samhørighedspolitik, der har bidraget til social velfærd, bør spredes og eventuelt undersøges nærmere.

5.10 De sociale og økonomiske aktørers selvstændighed og kapacitet bør fremmes og understøttes ved hjælp af passende offentlige foranstaltninger med henblik på at skabe et gunstigt miljø, der giver dem bedre muligheder for at formulere det bundstyrede perspektiv og identificere vigtige politikområder.

6. De vigtigste politikområder

6.1 Et bæredygtigt livsforløb

— *Sikring af individuelle livsforløb gennem kollektive forpligtelser.* Fælles principper til håndtering af forandringer gennem et helt livsforløb, ikke mindst for at støtte »flexicurity« ⁽¹⁴⁾ gennem garanteret uddannelse og erhvervsuddannelse, adgang til tjenesteydelser, bevarelse af rettigheder og tilstrækkelig indkomst samt gennem offentlige og/eller private midler afhængigt af den valgte form for social sikring. Sociale sikringssystemer bør om muligt tilpasses og suppleres ved hjælp af kollektive overenskomster og fælles finansiel støtte.

— *Forbedret livskvalitet gennem et charter for social bæredygtighed,* der f.eks. omfatter grundlæggende sociale rettigheder, social sikring, sociale ydelser, sundhed og patienters — herunder psykiatriske patienters — rettigheder.

6.2 Garanti for de grundlæggende sociale rettigheder

— *Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder.* Chartrets principper og bestemmelser bør være en ledetråd for samt fremme udvikling og tiltag på det socialpolitiske område i EU.

— *Årvågenhed i bekæmpelsen af alle former for diskrimination.* Supplerende lovgivning og andre foranstaltninger, der skal garantere, at bestemmelserne i traktaten ⁽¹⁵⁾ overholdes, så der tages højde for alle former for diskrimination.

— *Ratifikation af internationale og europæiske menneskerettighedsinstrumenter.* Tiltag, der skal sikre den juridiske og praktiske gennemførelse af bestemmelserne i disse instrumenter og bedre overvågning fra EU's og medlemsstaternes side. FN's konvention om barnets rettigheder skal nyde særlig opmærksomhed.

⁽¹⁴⁾ EØSU's udtalelse af 22.4.2008 om »Meddelelse fra Kommissionen til Rådet, Europa-Parlamentet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Mod fælles principper for flexicurity: Flere og bedre job ved hjælp af fleksibilitet og sikkerhed«. Ordfører: Janson. Medordfører Ardhe, EUT C 211 af 19.8.2008, s. 48.

⁽¹⁵⁾ Artikel 16 E i Lissabon-traktaten (tidligere artikel 13).

6.3 Inddragelse af borgerne — udvikling af kapacitet

- Det europæiske program for større viden ⁽¹⁶⁾. Hovedprioriteter og tiltag til livslang læring forsynes med et retsgrundlag og tilstrækkelige finansielle ressourcer.
- Gennemførelse af Den Europæiske Ungdomspagt, særligt
 - en ungdomsbeskæftigelsespakke baseret på betydelige investeringer, der giver unge adgang til at samle den første arbejds erfaring på fornuftig vis, hvilket fører til mere permanent beskæftigelse
 - en ny chance for dem, der forlader skolen tidligt.
- Fællesskabets rammeprogram for integrationspolitikker. Effektive, sammenhængende rettigheder baseret på integrationspolitikker for indvandrere, flygtninge og mindretal, der underbygges af massiv finansiell støtte. Vedvarende støtte til det foreslåede europæiske integrationsforum, som EØSU og Kommissionen vil oprette med det formål at give indvandrere en mulighed for at blive hørt.

6.4 Mod et samfund for alle

- Udryddelse af fattigdom
 - fastholdelse af målet om at udrydde fattigdom i alle medlemsstater
 - realisering af visionen for udryddelse af børnefattigdom
 - anstændige pensioner til bekæmpelse af fattigdom i alderdommen
 - fastsættelse af fælles principper for en anstændig mindsteløn med respekt for subsidiaritetsprincippet.
- Ligestilling mellem mænd og kvinder
 - realisering af den europæiske ligestillingspagt (vha. lovgivning, den åbne koordinationsmetode og fælles principper)
 - kvinders individuelle rettigheder garanteres
 - kvinders deltagelse i alle samfundets sektorer øges
 - bekæmpelse af fattigdom blandt kvinder
 - investeringer i betalbar og tilgængelig børnepasning og ældrepleje
 - evaluering af skatte- og sociale sikringsystemer
 - bekæmpelse af vold mod kvinder.

⁽¹⁶⁾ Se Günther Schmied: »Transitional Labour Markets: Managing Social Risks over the Life Course«, bidrag til det uformelle ministermøde for ministre med ansvar for beskæftigelse og sociale spørgsmål, Guimarães, Portugal, juli 2007: http://www.mtss.gov.pt/eu2007pt/en/preview_documentos.asp?r=29&m=pdf, p. 69).

— Imødekommelse af et aldrende samfunds behov

- gøre alliancen for familier, som er vedtaget af EU's statschefer, operativ i den henseende
 - oprettelse af en alliance for ældre ⁽¹⁷⁾
 - garantere almen adgang og bæredygtig finansiering af langtidspleje
 - iværksættelse af forskningsprogrammer
 - oprettelse af et observatorium for bedste praksis.
- En EU-helhedsstrategi for handicappede
- introduktion af et rammeforslag til bekæmpelse af forskelsbehandling rettet specifikt mod handicappede
 - konsolidering af princippet om mainstreaming af handicapaspektet i alle politikker
 - udformning af en samlet pakke af lovgivningsmæssige foranstaltninger og konsekvensvurderinger af anden lovgivning.

— Forbedrede tjenesteydelser af almen interesse

- indførelse af den retlige stabilitet, der er nødvendig for velfungerende tjenesteydelser af almen interesse og navnlig for sociale tjenesteydelser af almen interesse, såvel som for at opretholde et højt kvalitetsniveau under hensyntagen til interessenterne kompetencer
- udvikling af kvalitetsredskaber til evaluering af, i hvor høj grad disse tjenesteydelser medvirker til at øge effektiviteten, herunder i forhold til omkostninger
- fremme af investeringer gennem kombinerede offentlig/private finansieringsinstrumenter (offentlig/private partnerskaber) særligt i offentlig infrastruktur, der skaber indkomst via sin drift.

6.5 Beskæftigelse og arbejdspladser af høj kvalitet

- En ambitiøs og effektiv europæisk beskæftigelsesstrategi, særligt kvantificerbare mål inden for aktivering, livslang læring, ungdomsbeskæftigelse og ligestilling, der kan bruges som standarder. Kommissionen bør tildeles flere håndhævelsesbeføjelser.
- Mobilitet som en mulighed for alle. Fordelene ved det indre marked bør udnyttes og den fri bevægelighed for arbejdskraft i EU bør realiseres fuldt ud i kombination med:
 - passende foranstaltninger inden for social sikkerhed (effektiv overnational koordinering af den sociale sikkerhed samt mulighed for overførsel af sociale rettigheder på pensions- og sundhedsområdet)

⁽¹⁷⁾ SOC/308, forslag til udtalelse om hensyntagen til ældres behov, ordfører: Renate Heinisch, endnu ikke offentliggjort i EUT (udtalelsen blev vedtaget i september 2008).

- adgang til bolig, børnepasning og uddannelse
 - ligebehandling af udsendte og vandrende arbejdstagere og med værtslandets arbejdstagere
 - mere effektive og koordinerede kontrolmekanismer for udsendelse af arbejdstagere.
- *Kvalitetsarbejdspladser med rimelig aflønning*
- fælles principper til fremme af kvalitetsarbejdspladser med rimelige lønforhold og reduktion af antallet af usikre ansættelsesforhold
 - foranstaltninger for underkvalificerede og endnu ikke faglærte arbejdstagere
 - forstærket indsats til bekæmpelse af sort arbejde
 - udarbejdelse af et europæisk arbejdskvalitetsindeks
 - foranstaltninger til forbedring af sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen med effektive tiltag til håndtering af nye risici, herunder tillige med hensyn til nye typer arbejde.
- *Udryddelse af al diskrimination på arbejdsmarkedet* også ved at gennemføre effektive strategier, der reducerer kønsskævheder, bekæmper udstødelse og baner vejen for integration.

6.6 Fremme af iværksætterånd i en samfundsmæssig sammenhæng

Iværksætterånd i bredeste forstand bør fremmes med henblik på at skabe større vækst og bedre arbejdspladser samt opnå social samhørighed og bekæmpe social udstødelse.

- *Virksomheder, navnlig sociale virksomheder og andre virksomheder i socialøkonomien* som banebrydere for en effektiv integration på samfunds- og arbejdspladsniveau.
- Kommissionens programmer til støtte for iværksættervirksomhed bør fortsat være fokuseret på kvalitetsbeskæftigelse.
- *Virksomheders sociale ansvar.* At gøre Europa til et ekspertise-center for virksomheders sociale ansvar gennem fælles foranstaltninger, der involverer arbejdsgivere, fagforeninger, ngo'er og offentlige myndigheder, der ud over at håndhæve arbejds- og socialretten også udvikler bæredygtige modeller og bedste praksis med støtte fra incitamenter fra EU.

6.7 Foregribelse og overvågning af strukturelle ændringer

- *Omstillingsledelse* i et partnerskab mellem virksomhederne og alle berørte aktører, hvor inddragelse og høring af arbejdstagerne og deres repræsentanter er afgørende for at finde frem til passende løsninger.
- *Integration af miljømæssige, industrielle, økonomiske og sociale dimensioner* i EU-forslag vedrørende industrielle spørgsmål,

klimaændringer og miljø kombineret med specifikke støtteinstrumenter til fremme af ny teknologi og beskæftigelse.

6.8 Øget opmærksomhed omkring betydningen af den eksterne dimension

- *Fremme af den europæiske sociale models karakteristika gennem EU's eksterne politikker* (særligt princippet om anstændige arbejdsvilkår, social dialog og civil dialog i f. eks. politikkerne for handel, AVS- og nabolande)
- *Styrkelse af ILO-strategien*
 - ratificering og gennemførelse af alle relevante ILO-konventioner, herunder konventionerne vedrørende bekæmpelse af forskelsbehandling, i medlemsstaterne
 - integration af ILO's centrale arbejdsnormer i handelsaftaler
 - styrkelse af ILO's overvågningssystem.
- *Fremme af social og miljømæssig mærkning*
- *Reglerne i GSP plus-systemet gøres til et referencepunkt* ⁽¹⁸⁾
- *Fremme internationale forvaltningssystemer for nye teknologiske og miljømæssige valgmuligheder og for nye internationale finansieringsregler*
- *Fremme af internationale aftaler om virksomheders sociale ansvar*
- *Udvikling og forvaltning af en europæisk indvandringspolitik* i samarbejde med oprindelseslandene.

7. Metoder og redskaber

7.1 Generelle bemærkninger

7.1.1 For at fremme de sociale fremskridt er det af allerstørste vigtighed, at man finder frem til hensigtsmæssige og effektive metoder til takling af de nye udfordringer.

7.1.2 De ovenfor omtalte eksisterende og nye elementer i EF-traktaten skal udnyttes fuldt ud, ligesom gennemførelsen af EU's social- og arbejdsmarkedslovgivning skal styrkes. Det samme gælder andre handlingsmuligheder og foranstaltninger.

7.2 Ny og kommende lovgivning

7.2.1 Inden for rammerne af EF-traktatens artikel 136 og 137 er det nødvendigt at gå videre med visse lovgivningsinitiativer, herunder

- *fjerne hindringer for ikke-færdigbehandlet lovgivning* (arbejdstider, vikar- og midlertidigt arbejde, overførbare supplerende pensionsrettigheder osv.)

⁽¹⁸⁾ Se punkt 5.7 i EØSU's udtalelse af 22.4.2008 om »Forhandlinger af nye handelsaftaler: EØSU's holdning«. Ordfører: Peel, medordfører: Pichenot, EUT C 211 af 19.8.2008, s. 82.

- forbedre visse direktiver
- gradvis afskaffe undtagelser
- opstille rammer for nye former for beskæftigelse og nye risici på arbejdspladsen.

7.3 Styrkelse af gennemførelses- og overvågningsprocedurerne, såvel som evalueringen af initiativerne

- EF-domstolens domme og deres virkning for social- og arbejdsmarkedslovgivningen skal følges nøje, og der skal om nødvendigt træffes politiske og lovgivningsmæssige foranstaltninger, som skal gøre det umuligt at foretage indgreb i umistelige grundlæggende rettigheder ⁽¹⁹⁾.
- Arbejdsmarkedets parter og det organiserede civilsamfunds fulde potentiale skal frigøres i forbindelse med omsætningen og gennemførelsen af EU-lovgivning, -initiativer og -programmer.
- Mulighederne for kontrol og tilsyn på arbejdsmiljøområdet og gennemførelsen af arbejdstageres rettigheder skal forbedres.

7.4 Samregulering og selvregulering

7.4.1 Samregulering og selvregulering (aftaler, frivillige adfærdskodekser, standarder osv.) kan også på social- og arbejdsmarkedsområdet supplere EU-rammelovgivningen og andre foranstaltninger. Den sociale dialog er som sådan et aspekt af denne mekanisme. Samregulering og selvregulering kan være en dynamisk proces, der reagerer på den meget hurtige udvikling i samfundet. Imidlertid skal processen altid grundigt vurderes og være baseret på, at alle de berørte parter deltager og tager ansvar. Samtidig må dens juridiske status ikke være svækket i forhold til den til rådighed værende fællesskabsmetode.

7.5 Den sociale dialog skal være mere uafhængig og effektiv

7.5.1 De europæiske arbejdsmarkedsparters igangværende fælles arbejdsprogram for 2006-2008 viser, at den europæiske sociale dialog er på rette vej, når det gælder om at tackle Europas udfordringer, forudsat at de europæiske arbejdsmarkedsparter anvender de midler, der skal til for at skabe en velfungerende og dynamisk tradition for uafhængige arbejdsmarkedsrelationer på alle niveauer. EU kan yde støtte hertil ved at:

- sikre reel høring af de europæiske arbejdsmarkedsparter inden for rammerne af EF-traktatens artikel 138
- garantere gnidningsløs gennemførelse af det fælles langsigtede arbejdsprogram

⁽¹⁹⁾ For eksempel Laval un Partneri Ltd., EF-domstolens dom i sag C-341/05 af 18.12.2007. Viking, dom fra EF-domstolen og Rüffert, EF-domstolens dom i sag C 346/06.

- styrke fagforeningernes og arbejdsgivernes uddannelseskapa-citet og ved hjælp af bl.a. nye metoder iværksætte initiativer, navnlig i de nye medlemsstater

- fremme tværnationale overenskomster ved at garantere arbejdsmarkedets parter stabile juridiske rammer for kollektive overenskomstforhandlinger, der gælder hele Europa, herunder bestemmelser om gennemførelse af overenskomster i national lovgivning

- videreudvikle direktiverne om arbejdstageres inddragelse, navnlig retten til information og høring.

7.6 Dialog med civilsamfundet — styrkelse af deltagelsesdemokratiet

7.6.1 Lissabontraktatens bestemmelser ⁽²⁰⁾ om »deltagelsesdemokrati« giver nye muligheder for ikke kun at inddrage arbejdsmarkedets parter, men også andre civilsamfundsorganisationer fuldt ud i udarbejdelsen af EU's social- og arbejdsmarkedspolitikker og særligt i udformning af rammerne for et nyt europæisk socialt handlingsprogram.

7.6.2 EØSU er den institution, der repræsenterer det organiserede civilsamfund på EU-niveau. Med Lissabontraktaten har udvalget fået yderligere muligheder for fuldt ud at udnytte sin rolle som bindeled mellem det organiserede civilsamfund og de beslutningstagende organer i EU. EØSU har et særligt ansvar for at fremme deltagelsesdemokratiet. Det vil tage initiativer og undersøge, hvordan og med hvilke midler den nye artikel i EF-traktaten kan anvendes i praksis og tillige evaluere de forskellige former for deltagelse, høring og konsekvensanalyser, som Kommissionen og de øvrige EU-institutioner anvender, med henblik på at gøre dem mere pålidelige, anvendelige og øge deltagelsen heri. I den forbindelse gentager udvalget sin opfordring til, at der vedtages en europæisk statut for foreninger ⁽²¹⁾.

7.7 Borgernes initiativret — et vigtigt redskab

7.7.1 Borgernes initiativret ⁽²²⁾ kan ses som et af det organiserede civilsamfunds vigtigste redskaber i forsøget på at fremme et socialt Europa, der er tættere på borgerne og i højere grad lever op til deres sociale forventninger.

7.7.2 Civilsamfundsorganisationerne må derfor vurdere effektiviteten af denne nye traktatbestemmelse. De må undersøge, i hvilke tilfælde og hvordan den kan anvendes i praksis. EØSU kan bidrage til analysen ved bl.a. at inddrage de nationale økonomiske og sociale råd og de nationale organisationer, som dets medlemmer repræsenterer.

⁽²⁰⁾ Artikel 8 B.

⁽²¹⁾ Se bl.a. EØSU's udtalelse af 28.1.1998 om Fremme af foreninger og fonde i Europa, ordfører Jan Olsson (EFT C 95 af 30.3.1998).

⁽²²⁾ Artikel 8 B.4.

7.8 Udvidet samarbejde

7.8.1 Den stadig større mangfoldighed i EU taler til fordel for udvidet samarbejde. De medlemsstater, der ønsker at uddybe og fremskynde politikken på socialområdet, kan benytte lejligheden til at finde fælles og passende løsninger. Dette må naturligvis hverken føre til social dumping eller resultere i, at de, som ikke deltager, sakker langt bagud. I denne forbindelse skal det bemærkes, at der allerede er samarbejde mellem visse medlemsstater på nogle områder ⁽²³⁾.

7.8.2 Udvidet samarbejde kunne muligvis anvendes:

- til at nå frem til en fælles strategi for, hvordan de økonomiske og sociale politikker kan integreres i euroområdet
- på området for overførsel af andre sociale rettigheder end dem, der er omfattet af forordningen om koordinering af de sociale sikringsordninger ⁽²⁴⁾
- til tiltag til styrkelse af de forskellige EU-strategier på områder, hvor det hovedsagelig er medlemsstaterne, der har kompetence, som f.eks. uddannelse og undervisning.

7.9 Den åbne koordinationsmetode

7.9.1 Udvalget har i forskellige udtalelser været positiv over for den åbne koordinationsmetode, men samtidig ment, at den bør være mere effektiv. Metoden har givet visse resultater, men alt for ofte har medlemsstaterne ikke i tilstrækkelig grad forpligtet sig i forhold til de aftalte målsætninger og tiltag.

7.9.2 Udvalget har foreslået, at den åbne koordinationsmetode anvendes til at opstille såvel kvantitative som kvalitative mål, der skal være ledsaget af bedre sociale indikatorer og anvendes inden for nye områder, f.eks. integrationspolitikker, solidaritet mellem generationerne og handicappolitikker.

7.9.3 Den åbne koordinationsmetode bør i højere grad inddrage det lokale niveau og på den måde afspejle, at deltagesstiltagene starter nedefra, og at samordning mellem partnere og politikker er nødvendig for at opnå lokal og regional udvikling med støtte fra strukturfondene.

7.9.4 Nogle forslag:

- lokale, regionale og nationale handlingsplaner som en væsentlig del af det europæiske sociale handlingsprogram
- benchmarking af selve den åbne koordinationsmetode ved at anvende mål, indikatorer og faglige evalueringer og udveksle god praksis med henblik på at sætte fokus på styringen og navnlig deltagelsen fra det organiserede civilsamfund på alle niveauer og de nationale økonomiske og sociale råd.

⁽²³⁾ F.eks. euroen og Schengen.

⁽²⁴⁾ Forordning 883/04.

7.10 Fælles principper

7.10.1 Kommissionens seneste initiativer om bl.a. flexicurity har indført en »ny« metode baseret på fælles principper, der gør det ud for henstillinger, som medlemsstaterne kan følge efter eget skøn ⁽²⁵⁾.

7.10.2 Metoden synes at være nyttig, når den er rettet mod meget specifikke områder, og på nogle områder hvor medlemsstaterne ønsker fremgang, også hvor EU's kompetence er begrænset. Da mange politikområder er berørt, er der behov for en integreret strategi.

7.10.3 Metoden med fælles principper giver endvidere det organiserede civilsamfund mulighed for at medvirke til formuleringen (og tilmed forhandlingerne) og gennemførelsen af principperne.

7.10.4 Der er imidlertid stærkt behov for at finde koblinger til andre EU-instrumenter og metoder, f.eks. den åbne koordinationsmetode og Lissabonstrategiens integrerede retningslinjer for at evaluere og måle effektiviteten af denne »nye« metode og dens rette anvendelse. I forbindelse med gennemførelsen er det vigtigt, at de fælles principper effektivt overholdes, således at der ikke opstår ulige konkurrence.

7.11 Indikatorer

7.11.1 Udvalget foreslår, at der inden for rammerne af det europæiske sociale handlingsprogram indføres en særlig foranstaltning med hensyn til indikatorer med aktiv deltagelse af de berørte parter. Der bør:

- opstilles nye velværeindikatorer, som ikke er tæt forbundet med BNP'et, men som gør det muligt at påvise fremskridt inden for den sociale udvikling ⁽²⁶⁾
- udarbejdes pålidelige og sammenlignelige sociale indikatorer af høj kvalitet, der skal tegne et tilstrækkeligt detaljeret og retvisende billede af fremskridtene set i forhold til målene
- udvikles kvalitative indikatorer, der skal måle f.eks. adgang og kvalitet i forhold til forventninger såvel som brugerinddragelsen og brugervenlighed, for at vise, hvordan borgernes behov opfyldes.

7.12 Konsekvensanalyse af EU-politikker

7.12.1 EU-lovgivning, -politikker og -programmer bør gennemgås for at vurdere deres sociale og arbejdsmarkedsmæssige konsekvenser. Kommissionen har et særligt ansvar for sådanne konsekvensanalyser, som alle de berørte parter bør inddrages tæt i. Der bør foretages 5-års evalueringer af alle de vigtigste områder inden for social- og arbejdsmarkedspolitikken og især af deres virkninger for beskæftigelse, vækst, social samhørighed og bæredygtighed. Der bør opstilles kvalitetskriterier til at understøtte den analyse og evaluering, der er nødvendig.

⁽²⁵⁾ Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Mod fælles principper for flexicurity: Flere og bedre job ved hjælp af fleksibilitet og sikkerhed, KOM(2007) 359 endelig, og andre, EUT C 211 af 19.8.2008, s. 48.

⁽²⁶⁾ I overensstemmelse med det arbejde, som er udført af Nobelpristageren og økonomeren Armatya Sen.

7.13 Økonomiske ressourcer

7.13.1 Det budgetmæssige instrument til gennemførelse af et socialt handlingsprogram bør ses i forhold til en overordnet vision for såvel EU's som de nationale økonomiske ressourcer.

7.13.2 I budgetreformen bør der lægges særlig vægt på tiltag til støtte for økonomisk og social samhørighed. Ressourcerne skal omfordeles for at værne om og fremme samhørigheden, beskæftigelsen og den europæiske sociale model og dermed det europæiske sociale handlingsprogram i overensstemmelse med 5-års evalueringerne (se punkt 7.12.1).

7.13.3 Indtil det nye budget træder i kraft (2013), kan der dog foretages visse omfordelinger inden for det eksisterende budget, nogle efter og andre uden forhandlinger med medlemsstaterne.

7.13.4 Der er behov for større sammenhæng og koordinering mellem forskellige fonde (f.eks. samhørigheds-, regional-, og socialfonden, fonden for udvikling af landdistrikterne og Den

Europæiske Fond for Tilpasning til Globaliseringen (globaliseringsfonden)), hvis den sociale dimension skal integreres i forskellige politikker.

7.13.5 Forslag til midtvejsinitiativer:

- Fornyet gennemgang af globaliseringsfonden med særlig fokus på rækkevidden, anvendelsesmetoder og bedre adgang til støtte, herunder en styrkelse af forbindelserne til Den Europæiske Socialfond. En mulig udvidelse af globaliseringsfondens anvendelsesområde til virkningerne af klimaændringerne og miljøpolitikkerne for beskæftigelsen bør overvejes.
- Strukturfondene bør være mere lydhøre over for mindre, men effektive støttestrukturer på græsrodsniveau.
- Der kunne oprettes en social innovationsfond til at yde støtte til nye forsøgsinitiativer på linje med Equal-programmet.
- Hurtig oprettelse af en demografisk fond ⁽²⁷⁾.
- Styrkelse af Den Europæiske Integrationsfond.

Bruxelles, den 9. juli 2008

Dimitris DIMITRIADIS

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽²⁷⁾ Se EØSU's udtalelse af 18. december 2007 om den fjerde samhørighedsrapport, ordfører: Olivier Derruine (EUT C 120 af 16.5.2008).